

Mallorca i el descobridor del Nou Món

Joan Miralles, catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears, ha presentat tota una documentació que prova que alguns personatges de l'entorn de Colom tengueren estrets contactes amb importants famílies relacionades amb Mallorca i València.

Joan Miralles.

JOAN CELIA

El catedràtic de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears, Joan Miralles, ha presentat recentment una sèrie de dades –part d'un treball en curs d'elaboració encara– sobre l'entorn mallorquí de Colom. Aquesta investigació s'enmarca dins un ampli treball de recerca –que ja dura dos anys– sobre patronímia romànica. Es tracta d'elaborar un diccionari etimològic de llinatges de la romània. A través dels documents medievals estudiats, el doctor Miralles observà que alguns dels personatges que giren entorn de Colom apareixen relacionats amb gent de les Illes Balears.

A partir d'aquí va prenent forma aquest grup que, relacionat amb Mallorca, tengué una gran importància en el descobriment de les noves terres.

El 20 de març de 1506 Co-

lom mor a Valladolid. El dia abans fa un codicil testamentari. En aquest codicil es pot llegir: "Relación de ciertas personas a quien yo quiero que se den de mis bienes lo contenido en este memorial, sin que se le quite cosa alguna d'ello. Hásele de dar en tal forma que no sepa quién se las manda dar". I assenyala, tot seguit, els beneficiaris: "Los herederos de Luis Centurión Escoto, mercades ginovés, treinta mil reales de Portugal, de los cuales vale un ducado trescientos ochenta y cinco reales, que son setenta y cinco ducados poco más o menos. A esos mismos herederos y a los herederos de Paulo Negro, ginovés, cien ducados o su valor; han de ser la mitad a los unos herederos y la otra a los otros. A Baptista Espínola o a sus herederos, si él es muerto, veinte ducados. Este Baptista Espínola es yerno

del sobredicho Luis Centurión. Era hijo de Miçer Nicolao Espínola de Locoli de Ronco, y per señas él fue estante en Lisboa el año de mil cuatrocientos ochenta y dos".

Aquests personatges citats en aquest document són, en paraules del doctor Miralles, "membres de tres grans famílies genoveses com són els Centurion, Espínola i Negro, que tenien una potència comercial realment excepcional". Aquestes famílies estaven relacionades amb Mallorca. "Aquí –explica Joan Miralles– vivien almenys tres persones que tenien relacions comercials amb el Centurion que hi apareix. Són Joan Bartomeu, de la família dels Bartomeus, importants mercaders; Joan i Ramón Vidal (fill i pare), família de conversos entroncats familiarment amb els Pardo, la família més rica de Mallorca aleshores, els Lacavalleria i els Santàngel",

tres famílies, d'ascendència jueva, molt poderoses econòmicament. Tan poderosos com que Lluís de Santàngel, valencià amb moltes relacions amb Mallorca, fou el que va aportar la major part del finançament de l'expedició de Colom.

Un altre element que relaciona estretament Mallorca i el descobriment és que "un dels fills de Joan Bartomeu, Francí (o Francesc), era el procurador de Joan de Coloma, secretari del rei, i que fou el que signà en nom del monarca les Capitulacions de Santa Fe. Per cert que és curiós que les Capitulacions, a la segona línia, es referixen a 'las tierras que ha descubier-to'. És a dir, sembla que de cada vegada la idea del pre-descobriment ha deixat de ser una fantasia per a convertir-se en probable certesa. Estic convençut que alguna cosa podia donar Colom com a

garantia als reis per a convèncer-los".

ALTRES ELEMENTS DE RELACIÓ

Al marge de les grans famílies de mercaders "i també, entre d'altres coses, de corsaris, ja que aquesta era una activitat d'allò més lucrativa en aquell temps", diu Miralles, que com s'ha vist tenen relacions amb Mallorca i amb Colom, existeixen tota una sèrie de fets, provats documentalment, que complementen l'entorn mallorquí del descobridor.

Un tal Nicolau Esteve acompanyà Colom en el seu segon viatge Amèrica. Aquest Esteve, de professió boter i patró de nau, era resident a la ciutat de Mallorca a l'any 1478, per contra sis anys més tard ja no hi residia, segons la talla del 1483.

D'altra banda, hi ha documentació sobre els germans Pinzón, els qual es dedicaven al corsarisme per aigües balears. En concret, abordaren un balener eivissenc l'any 1479, copropietat del patró eivissenc Bernat Galamó i de Gaspar Brondo. "És un document molt interessant perquè demostra que els germans Pinzón corrien per aquí dedicant-se al corsarisme".

Un altre fet curiós és l'existència a la ciutat de Mallorca d'una família que inicialment havien estat drapers i més tard mercaders i ciutadans, que tenen un membre, Antoni Colom, que arribà a tenir càrrecs importants. Aquest Colom tenia negocis a mitges amb el seu gendre Macià Reyes i amb Joan Bertran, casat amb Esclaramunda Pardo, de la família Pardo (la gran fortuna mallorquina) i amb Jaume March, avi matern de l'humanista Joan Lluís Vives.

Finalment, el professor Miralles aporta una sèrie de referències documentals sobre un corsari Columbo que, em-

parat pel rei de França, navegava en pla amenaçador per les costes de Llevant contra les naus mallorquines, veneçianes i napolitanes.

COLOM I ELS SEUS VALEDORS

El Colom oficial era genovès. Conegué Lluís de Santàngel, "no sabem quan", afirma Miralles, que fou el seu gran valedor i amb qui segurament tengué una gran confiança i amistat. "I probablement també uns interessos comuns; insistesc en el fet que parlem d'una època molt materialista. Això vol dir que Lluís de Santàngel, si pagà una bona part de l'expedició, és perquè hi tenia uns interessos. Ningú no bestrau una quantitat tan elevada sense res a canvi. Hi ha també la hipòtesi d'amistat entre conversos -Santàngel ho era i alguns diuen que Colom també".

Continua argumentat el doctor Miralles. "Si existia un Colom genovès -seguint el document Asseretto- el 1479, de nom Christophoro Colombo que, trobant-se a Gènova, havia d'anar a Lisboa per a ocupar-se d'una nau de Paulo di Negro, és evident que aquesta persona relacionada amb aquesta família és el descobridor del Nou Món", i que pel seu origen i professió tenia relacions amb aquestes riquíssimes famílies.

Segons Miralles "queda el dubte, però, de si aquest document és autèntic. Si no ho fos, la tesi d'un Colom català és molt més creïble".

Per a Miralles, Colom es presentà als reis amb les recomanacions d'importantes famílies, probablement les mateixes amb què mantenia relacions i que també tenien bones relacions amb la cort. "Alguna cosa presentà Colom", que va fer que els monarques es decidissin a donar-li suport.

Miquel Payeras

Tardor

NOVETATS LLIBRES

edicions 62 s/a

RAIMON O EL SENY FANTÀSTIC

Lluís Racionero
El Cangur. 136. 264 pàgines

La vida extraordinària i fascinant de Raimon Llull en una novel·la apassionant que recull la seva aventura vital i espiritual.

Edicions Proa

LA CANÇO DE ROLAND

Anonim
Adaptació d'Albert Jane
Il·lustracions de Guillem Citre
Col·lecció El Fanal de Proa. 19
A la celebre batalla de Roncesvalles els millors homes de l'emperador Carlemany guanyats per Roland, Oliver i Turpin defensaren el seu honor fins a vèncer.

COLOMAR EDITORS

D'AHIR

M. Angels Moreno
Col Tirant 5
Sèrie de relats basats en fets reals ocorreguts a la Salor.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ISABEL I MARIA

Merce Rodoreda
Col La Unitat 140
272 pàgines. 1975 ples

Dos personatges femenins mare i filla, donen títol a aquesta novel·la narrada per Merce Rodoreda.

EDITORIAL TRES I QUATRE

REVOLTA DE BRUIXES

Josep M. Benet i Jornet
Col L'Estel 12
224 pàgines. 975 ptes

Revolta de Bruixes es una peça clau que combina un realisme exasperat amb un bosc de simbolismes amb el rerefons de la crisi de la cosmovisió racionalista.

Editorial Empúries

LA GRAN CONSPIRACIÓ CRÒNICA DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

Antoni Balcells i J. Plaça Masel
RUE 50

Un dels episodis més reveladors de la història recent de Catalunya.

curial

L'ART I ELS ARTISTES AL PAIS VALENCIÀ MODERN (1440-1600)

Enric Campeny
Biblioteca d'Història
del País dels Catalans. 4
Un esbós d'història social de l'art, centrat en l'activitat artística del que a grans trets podem anomenar època del Renaixement.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

GRAMÀTICA HISTÒRICA CATALANA

Françesc de Borja Moll
Col Honoris Causa. 8
Més enllà de l'homenatge i edició catalana d'aquesta obra es una contribució de pes als estudis actuals de filologia. Una referència de tot punt imprescindible per a la interpretació i coneixement de la història de la llengua catalana.